

Nummer : 09-11.2014

Onderwerp : Erfgoedverordening 2014 gemeente Eemsmond

<p>Korte inhoud : In de nota Cultuurhistorisch Erfgoed wordt aangegeven dat de gemeente van plan is een erfgoedverordening vast te stellen en een beperkt aantal gemeentelijke monumenten aan te wijzen. Het proces voor aanwijzen van gemeentelijke monumenten kan eerst plaatsvinden als een erfgoedverordening is vastgesteld. Gevraagd wordt aan de raad om de erfgoedverordening vast te stellen.</p>
--

Uithuizen, 8 mei 2014.

AAN DE RAAD.

Inleiding

In april 2011 is de nota Cultuurhistorisch Erfgoed door de raad vastgesteld. In deze nota staat een beschrijving van het cultuurhistorisch erfgoed van Eemsmond voor vijf jaar (2011-2015). De nota geeft aan dat de gemeente van plan is een erfgoedverordening vast te stellen en dat de gemeente voornemens is een beperkt aantal gemeentelijke monumenten aan te wijzen.

Beleidsrichting

Eemsmond geeft in haar nota Cultuurhistorisch Erfgoed aan trots te zijn op haar cultuurhistorisch erfgoed. De gemeente kiest voor een geïntegreerd gemeentelijk erfgoedbeleid aanvullend op en in samenhang met Rijks- en Provinciaal beleid, zodat het erfgoed zo goed mogelijk wordt beschermd en benut voor de huidige en toekomstige generatie

Erfgoedverordening

Het proces voor aanwijzen van gemeentelijke monumenten kan eerst plaatsvinden als een erfgoedverordening is vastgesteld. Als we een gemeentelijke monumentenlijst zouden willen vaststellen, dan moet de monumentenverordening uit 1991 vervangen worden door een erfgoedverordening.

Op grond van de autonome verordeningbevoegdheid van de gemeenteraad (artikel 147 Gemeentewet) is de raad bevoegd om regels te stellen. Dat kan ook ter bescherming van gemeentelijke monumenten. Op deze wijze kan het college van B&W een object tot gemeentelijk monument aanwijzen en kan worden bepaald dat voor het slopen of wijzigen van een monument een omgevingsvergunning is vereist. Aan de vergunning kan het college van B&W in het belang van het monument voorschriften verbinden. Na vaststelling van de erfgoedverordening speelt de monumentencommissie een belangrijke rol bij de aanwijzing van gemeentelijke monumenten en vergunningaanvragen die op deze monumenten betrekking hebben.

Monumentencommissie

Het is voor iedere gemeente verplicht om in een verordening vast te stellen waarin de inschakeling is geregeld van een monumentencommissie die adviseert over omgevingsvergunningen voor wijziging van rijksmonumenten en aanwijzen van gemeentelijke monument. Dat is in de verordening Monumentencommissie geregeld.

Op 27 juni 1991 heeft de toenmalige raad van de gemeente Hefshuizen (Eemsmond) de verordening op de Monumentencommissie vastgesteld. Vanwege de integrale benadering van de beleidsvelden welstandzorg en monumentenzorg in zorg voor ruimtelijke kwaliteit, is de monumentencommissie ondergebracht bij Stichting Libau. De verordening op de Monumentencommissie hoeft niet te worden aangepast.

VNG erfgoedverordening

Als voorbeeld voor de nieuwe erfgoedverordening is gebruikt de VNG modelverordening versie januari 2010. De erfgoedverordening biedt de mogelijkheid om nadere regels te stellen. De Wabo ziet op vergunningen en ontheffingen en niet op nadere regels. Het inhoudelijk toetsingskader van de omgevingsvergunning inzake de gemeentelijke monumenten is in de verordening bepaald. Het archeologisch deel is weggelaten, archeologische monumenten worden beschermd door de Monumentenwet 1988 en via het bestemmingsplan.

In de modelverordening is rekening gehouden met de 'Aanwijzingen voor de decentrale regelgeving'. Ook in dit nieuwe model zijn de bepalingen van de Monumentenwet 1988 en de daarin gekozen systematiek als uitgangspunt genomen.

In de erfgoedverordening staat o.a. beschreven:

- het gebruik van het monument
- de aanwijzing tot gemeentelijk monument
- registratie op de gemeentelijke lijst
- instandhoudingbepalingen
- instandhouding van gemeentelijke monumentale zaken
- intrekken oude regeling

Gemeentelijke monumenten

Een gemeente kan besluiten een bijzonder pand op de gemeentelijke monumentenlijst te zetten. Dit gebeurt als een pand geen nationale betekenis heeft, maar wel van plaatselijk of regionaal belang is. Een gemeentelijk monument is een zaak die van algemeen belang is wegens zijn schoonheid, betekenis voor de wetenschap of culturele waarde.

De gemeente vertaalt haar monumentenbeleid, zoals bij ons vastgelegd in de nota cultuurhistorisch erfgoed, in de erfgoedverordening.

Een groot deel van het cultuurhistorisch erfgoed in Eemsmond is beschermd, door middel van Rijksbescherming en bestemmingsplannen. Daarnaast zijn er een aantal objecten (niet zijnde rijksmonumenten) dat voor de karakteristiek en het verleden van de gemeente dusdanig van belang is, dat dit eventueel een aparte status van gemeentelijk monument rechtvaardigt. Vanaf 2015 is het de bedoeling de karakteristieke panden, zowel in het buitengebied als in de dorpskernen te beschermen in een facetbestemmingsplan. Door het vaststellen van een facetbestemmingsplan wordt voldaan aan het bepaalde in artikel 4.27a Cultureel erfgoed van de Omgevingsverordening provincie Groningen.

Daardoor is aanwijzing als gemeentelijk monument niet echt noodzakelijk. Er kan voldoende bescherming plaatsvinden binnen de mogelijkheden die bestemmingsplannen kunnen bieden.

Hoe verhoudt een bestemmingsplan zich t.o.v. de verordening?

Een bestemmingsplan staat boven de verordening. Wanneer in een bestemmingsplan zaken betreffende monumentenzorg niet geregeld, zijn is de gemeentelijke monumenten verordening van toepassing.

Is er verschil in bescherming tussen aanwijzing gemeentelijk monument en karakteristieke bebouwing te beschermen via het bestemmingsplan?

- in beide gevallen is er sprake van bescherming van de ruimtelijk relevante kenmerken van de karakteristieke gebouwen en is geregeld dat deze gebouwen niet zonder omgevingsvergunning mogen worden gesloopt.
- een pand welke voor de historie van de streek van groot belang is (bijvoorbeeld het geboortehuis van Jan Boer), zou aangewezen kunnen worden als gemeentelijk monument, bij een pand met streekhistorische waarde ligt het niet voor de hand deze te beschermen via het bestemmingsplan.

Aanwijzing gemeentelijke monumenten

Via de erfgoedverordening stelt de raad de kaders vast voor het aanwijzen van een gemeentelijk monument en vraagt het college uitvoering te geven aan de lijst met gemeentelijke monumenten door aan te wijzen en vast te stellen. Voordat u als raad het college vraagt de lijst met gemeentelijke monumenten aanwijst is het van belang te weten wat de aandachtspunten zijn voor de eigenaren en gemeente.

Voordelen:

- Er zijn mogelijkheden om als eigenaar van een gemeentelijk monument fondsen te benaderen, niet zijnde de rijks- of gemeentelijke subsidie.
- Volgende eigenaren moeten het pand als monument onderhouden. De status blijft langdurig in stand.

Nadelen:

- In tegenstelling tot rijksmonumenten, is er bij provinciale en gemeentelijke monumenten geen regeling om bij woonhuizen de instandhoudingskosten van de inkomstenbelasting af te trekken.
- Om een beschermd monument (rijks-, provinciale- en gemeentelijke monumenten) te mogen wijzigen moet altijd een monumentenvergunning worden verkregen.
- Voor eigenaren van gemeentelijke monumenten is geen gemeentelijke financiële ondersteuning /subsidie beschikbaar.

Speciaal aandachtspunt:

- Schade aan gemeentelijke monumenten door bevingen. Het schadeherstel van de rijksmonumenten vraagt bijzondere aandacht vanwege de monumentale status en de wettelijke voorschriften die daaraan verbonden zijn. Deze bijzondere status vraagt om een eigen aanpak van monumenten binnen de schade afhandeling door de NAM. Daarnaast dient ook de eigenaar zich bewust te zijn van de monumentale status van zijn eigendom

Er is een concept monumentenprotocol opgesteld door de Rijksdienst Cultureel Erfgoed, de provincie Groningen, de werkorganisatie DEAL- gemeenten, Libau en de NAM.

Op 17 december 2013 is het concept van dit protocol behandeld in de Stuurgroep Aardschokken. Hierin zijn naast bovengenoemde partijen ook de Directie Cultureel Erfgoed Den Haag en EZ vertegenwoordigd. Het concept monumentenprotocol wordt de komende tijd besproken aan de dialoogtafel. Zolang het protocol niet door genoemde partijen is vastgesteld en erkend, heeft het protocol geen officiële status.

Overige aandachtspunten:

- Panden met een monumentenstatus (huidige Rijksmonumenten) ontvangen in de gemeente Eemsmond in principe niet standaard een hogere WOZ waarde dan panden zonder deze status. Uitgangspunt is, net als bij alle andere panden, een zo goed mogelijke marktwaarde vaststellen op basis van uitstraling, onderhoud en kwaliteit. Wordt er hoog gescoord op de basisvoorwaarden, dan is het mogelijk dat de WOZ waarde hoger wordt vastgesteld.
- Authenticiteit van het gemeentelijk monument kan een reden zijn voor waardestijging bij verkoop van een gemeentelijke monument.

Proces aanwijzing gemeentelijke monumenten

Gezien de onduidelijkheid over de status van het concept monumentenprotocol, er in 2014 geen capaciteit beschikbaar is voor de uitvoering en er nauwelijks voordelen zijn, wordt voorgesteld de erfgoedverordening 21 mei 2014 vast te stellen en het proces aanwijzing gemeentelijke monumenten te starten in 2015, tot er meer duidelijkheid is.

Voorgesteld wordt om na vaststelling van de erfgoedverordening de eigenaren van karakteristieke panden in 2015 te informeren over de mogelijkheid tot aanwijzing gemeentelijk monument. De aanwijzing is op vrijwillige basis.

Ter zijner tijd zal via een memo aan de raad worden aangegeven welke panden de gemeentelijke monumentenstatus hebben gekregen. De aanwijzing is op vrijwillige basis, daardoor ontstaat de kans dat het proces enige tijd in beslag neemt.

Communicatie

Een zorgvuldig communicatietraject, met potentiële belangstellende eigenaren die een karakteristiek gebouw bezitten, is van belang. Voordat de gemeentelijke monumentenlijst openbaar wordt gemaakt, zijn de eigenaren op de hoogte van de voor/ en nadelen en van het feit dat hun pand op de lijst staat en hebben zij hiermee ingestemd.

Financiële consequenties

Als gevolg van het vaststellen van de erfgoedverordening zullen beperkte kosten worden gemaakt voor voorlichting en communicatie. Deze kosten kunnen worden gedekt binnen het programma Wonen en Gebiedszaken.

Voorstel

De raad wordt voorgesteld om:

- De erfgoedverordening 2014 gemeente Eemsmond vast te stellen.

Burgemeester en wethouders
van de gemeente Eemsmond,

M. van Beek, burgemeester

B.L. Meijer, secretaris